МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ КОМПЛЕКС
"ХЕРСОНСЬКИЙ АГРОУНІВЕРСИТЕТ"

ТАВРІЙСЬКИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

Випуск 63

Херсон – 2009

Видається за рішенням Науково-координаційної ради Херсонської області Південного наукового центру Національної академії наук України, вченої ради Херсонського державного аграрного університету та Президії Української академії аграрних наук з 1996 року. Зареєстрований у ВАК України в 1997 році "Сільськогосподарські науки", перереєстрацію пройшов у червні 1999 року (постанова президії ВАК №1-05/7), у лютому 2000 року (№2-02/2) додатково "Економіка в сільському господарстві", та у травні 2000 року (№1-02/5) додатково "Будівельні конструкції, будівлі та споруди", у червні 2007 року (№1-05/6) додатково "Іхтіологія". Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №13534-2508 ПР від 10.12.2007 р.

Рекомендовано до друку вченою радою Херсонського державного аграрного університету 01.04.2009 року (протокол № 7).

Редакційна колегія:

Ушкаренко В.О. – д.с.-г.н., професор, академік УААН (головний редактор);
Коваленко В.П. – д.с.-г.н., професор, чл. кор. УААН (заст. головного редактора);
Морозов В.В. – к.с.-г.н., професор (заст. головного редактора);
Колесніков В.В. – к.с.-г.н., доцент (відповідальний редактор);
Андрусенко І.І. – д.с.-г.н., професор;

Арсан О.М. – д.б.н., професор;
Бабіч Є.М. – д.т.н., професор;
Базалій В.В. – д.с.-г.н., професор;
Бойко М.Ф. – д.б.н., професор;
Ванцовський А.А. – к.с.-г.н., с.н.с;
Вовченко Б.О. – д.с.-г.н., професор;
Гамаюнова В.В. – д.с.-г.н., професор;
Гнідець Б.Г. – д.т.н., професор;
Грановська Л.М. – д.е.н., професор;
Гринавцев В.Н. – д.т.н., професор;
Данілін В.М. – д.е.н., професор;
Дєбров В.В. – д.с.-г.н., професор;
Євтушенко М.Ю. – д.б.н., професор;
Зубенко В.В. – к.ю.н., доцент;
Клімов Ю.А. – д.т.н., професор;
Кудряшов В.П. – д.е.н., професор;
Лавриненко Ю.О. – д.с.-г.н., професор, чл.-кор. УААН;
Лазер П.Н. – к.с.-г.н., професор;
Лимар А.О. – д.с.-г.н., професор;
Марасанов В.В. – д.т.н., професор;
Мармуль Л.О. – д.е.н., професор;
Миколайчук Н.С. – д.е.н., професор;
Міхеєв Є.К. д.с.- – д.с.-г.н., професор;
Нежлукченко Т.І. – д.с.-г.н., професор;
Орлюк А.П. – д.б.н., професор;
Пелих В.Г. – д.с.-г.н., професор;
Пилипенко Ю.В. – д.с.-г.н., професор;
Рассказов О.О. – д.т.н., професор;
Салатенко В.Н. – д.с.-г.н., професор;
Соловйов І.О. – к.с.-г.н., доцент;
Філіп'єв І.Д. – д.с.-г.н., професор;
Ходосовцев О.Є. – д.б.н., професор;
Чеканович М.Г. – к.т.н., доцент;
Червін І.І. – д.е.н., професор;
Шерман І.М. – д.с.-г.н., професор.

Таврійський науковий вісник: Науковий журнал. Вип.63. –Херсон: Айлант. 2009. –380 с.

У журналі подаються результати наукових досліджень теоретичного та практичного характеру з різноманітних питань розвитку регіонів України та їх агропромислових комплексів.

Розрахований на наукових працівників, докторантів, аспірантів, магістрантів, викладачів вищих навчальних закладів і виробничників, які працюють над вирішенням актуальних проблем розвитку регіонів України та їх агропромислових комплексів.

© ХДАУ, 2009
© Айлант, 2009

8. Кукуруза. Под ред. Сусидко П.И. и Цикова В.С. – К.: Урожай, 1978. – 296с.
9. Методические указания по диагностике минерального питания кукурузы. – М.: Колос, 1982. – 11 с.
10. Наумкин В.Н., Игнатова Г.А., Дубов А.Б. Влияние технологий возделывания кукурузы на силос на агрохимические свойства почвы и урожайность кукурузы // Кукуруза и сорго. – 2001. – №1 – С. 4 – 6.
11. Остапов В.И., Дударь Н.К. Кукуруза на орошаемых землях. – К.: Урожай, 1979. – 104с.
12. Справочник кукурузовода / Сост. Н.Н. Третьяков и И.А. Шкурпела. – М.: Россельхозиздат, 1979. – 160с.
13. Фирсов И.П. и др. Технология производства продукции растениеводства. – М.: Агропромиздат, 1989. – С.220 – 232.
14. Філіп'єв І.Д., Лисогоров К.С. Продуктивність мінеральних добрив в умовах зрошення півдня України // Вісник сільськогосподарської науки. – К.,1980. – №9. – С.13 – 16.
15. Ross R. Hottest com hybrids for world. – Irrigation Age, 1979. – V. 79. – №5. – P.18.

УДК 633.15:631.6:631.03(833)

УРОЖАЙНІСТЬ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ РІЗНИХ ГРУП СТИГЛОСТІ В ҐРУНТОВО-ЕКОЛОГІЧНИХ ПУНКТАХ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

БАЗАЛІЙ В.В. – д.с.-г.н., професор,
ЛАВРИНЕНКО Ю.О. – д.с.-г.н., професор, чл.кор. УААН,
КОКОВІХІН С.В. – к.с.-г.н., доцент,
ІВАНІВ М.О. – аспірант, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Одним із найбільш ефективних прийомів зниження енерговитратності при вирощуванні кукурудзи на зерно при зрошенні може бути залучення до виробництва нових гібридів з високою адаптивною здатністю. Оптимізація гібридного складу в конкретних агроекологічних зонах дозволить мінімізувати витрати, стабілізувати рівень урожайності та отримати максимальні прибутки [1,2]. Встановлено, що оцінку потенціалу гібриду доцільно проводити в екологічних випробуваннях, де можливо з'ясувати специфічну та загальну адаптивність до ґрунтово-кліматичних умов, визначити реакцію генотипу на варіювання факторів зовнішнього середовища та дати рекомендації практичному виробництву щодо найбільш перспективних зразків для конкретних регіонів [3].

Стан вивчення питання. Виробництво зерна є основою сільського господарства південного регіону України. Підвищення рівня ефективності виробництва зерна є найважливішим завданням державної аграрної політики, від вирішення якого залежить продовольча безпека країни. Несприятливі погодні умови, порушення технології

призводять до значних коливань обсягів валових зборів та врожайності. Основними резервами підвищення ефективності є удосконалення регіонального розміщення зернових культур, використання сучасних технологій та впровадження сортів і гібридів інтенсивного типу. Саме тому агроекологічні умови вирощування основних сільськогосподарських культур повинні бути під постійним детальним контролем при використанні нових сортів та гібридів [4, 5].

Існують різні способи вибору кращих гібридів для конкретних умов господарювання, проте великий вибір гібридів не дає якісної характеристики окремих генотипів, тому процес вибору повинен бути системним [6]. Найбільш виважений та досконалий засіб оцінки сортового складу є вивчення новітніх генотипів у конкретних агроекологічних умовах та визначення параметрів прояву врожайності, екологічної стабільності [7, 8].

Завдання і методика досліджень. Завданням досліджень було вивчення реакції нових гібридів кукурудзи різних груп стиглості (ФАО 190-600) на агроекологічні умови вирощування в умовах зрошення Херсонської області. Досліди проводились протягом 2006-2008 рр. у чотирьох пунктах Херсонської області (три адміністративні райони – Дніпровський, Каховський, Іванівський). Оскільки межі районів не відповідають базовим елементам поділу за ґрунтово-екологічними вимогам зонального районування, то більш детальну характеристику дослідних ділянок наводимо за розробками В.А. Демьохіна, В.Г. Пелиха, М.І.Полупана та інш. [9].

Перший екологічний пункт – дослідне поле Херсонського ДАУ (Іванівський район, підзона Сухостепова суха, педопарцела 3.29, $ГТК_{V-IX}$=0,51-0,60); другий пункт – дослідне поле Інституту землеробства південного регіону (Дніпровський район, підзона Сухостепова суха, педопарцела 3.15, $ГТК_{V-IX}$=0,51-0,60); третій пункт – Дослідне господарство «Каховське» (Каховський район, підзона Степова південно-помірна, педопарцела 227, $ГТК_{V-IX}$=0,61-0,66); Дослідне господарство «Асканійське» (Каховський район, підзона Степова південно-помірна, педопарцела 229, $ГТК_{V-IX}$=0,61-0,66). Використовували загальноприйняті методичні вказівки [10-11].

Результати досліджень. Було вивчено реакцію десяти нових гібридів кукурудзи різних груп стиглості (від ФАО 190 до ФАО 600) на зміну агрокліматичних умов та погодних чинників.

Найбільш високий агрокліматичний потенціал був зафіксований у ДГ «Асканійське» – 108,0 ц/га (табл.1). Значно нижчим був рівень урожайності у дослідному господарстві «Каховське», хоч і знаходились ці господарства в одному адміністративному районі. Рівень урожайності інших двох пунктів досліджень – дослідного поля ХДАУ і Інституту землеробства ПР був проміжним (99,9 і 97,1 ц/га). Коливання врожайності гібридів кукурудзи в межах одного адміністративного району та однієї підзони з амплітудою в 33 ц/га вказує на суттє-

вий агрономічний вплив стосовно розкриття потенційних можливостей генотипу. І якщо в умовах високої агротехніки є передумови для чіткого визначення врожайності залежно від груп стиглості, то невиконання агротехнічних вимог при вирощування кукурудзи призводить до порушення рангування гібридів відносно їх декларованій Держсортслужбою групою стиглості та потенціалу продуктивності. Найбільш низька врожайність була зафіксована у підзоні Степовій південно-помірній, що є не адекватним біокліматичному потенціалу.

Даними дослідженнями не було передбачено визначення прорахунків у технології, проте чітке співпадіння врожайності за роками в кожному пункті свідчить про системність порушень агротехніки для конкретних господарств з нижчою врожайністю, а також постійну контрольованість технологічного забезпечення на оптимальному рівні у господарствах з високими показниками врожайності зерна кукурудзи.

Найвища врожайність (126,3 та 131,0 ц/га) спостерігалась у гібридів Борисфен 600СВ та Перекоп СВ, що належать до пізньостиглої групи (ФАО 600) у Дослідному господарстві «Асканійське». Стабільно висока врожайність у цьому агроекологічному пункті була притаманна і середньопізньому гібриду Соколов 407МВ. Слід відмітити, що в середньому цей гібрид показав найвищу врожайність – 104,9 ц/га. Гібриди пізньої групи, хоч і показали максимальну врожайність, все ж за середніми даними поступились середньопізнім гібридам Бори сфен 433МВ, Соколов 407МВ і середньостиглому гібриду Азов.

За середніми показниками по усіх пунктах рівень урожайності гібридів різних груп стиглості (крім ранньостиглих гібридів Тендра і Кремінь 200СВ) мав мінімальні відмінності. Проте це не означає, що потенційна врожайність вивчених гібридів знаходиться на одному рівні. Більш детальний аналіз продуктивності у різних пунктах показує, що високий рівень агротехнічного супроводу забезпечує зростання врожайності зерна гібридів відповідно зі зростанням групи стиглості. Таке явище спостерігалось у пунктах «Асканійське» та ХДАУ, і це логічно вкладається в фізіологічно обґрунтовану теорію корелятивної залежності росту продуктивності від тривалості вегетаційного періоду.

Пункти випробування, що не відповідали вимогам оптимальних технологій (ІЗПР, «Каховське»,), мали дещо іншу залежність. Найвищий рівень урожайності проявили гібриди середньоранній Подільський 274СВ (99,7 та 86,0 ц/га), середньостиглі ВЦ 380МВ, Азов (103,2-85,6 ц/га), середньопізній Соколов 407МВ. З погіршенням умов вирощування пізні гібриди різко знижували врожайність до рівня ранньостиглих. Особливо різко падала врожайність у нового інтенсивного гібрида Борисфен 600СВ до найнижчого показника – 57,3 ц/га, що свідчить про специфічну адаптивну реакцію гібридів кукурудзи різних груп стиглості і різного генотипового складу на агроекологічні умови вирощування.

Таблиця 1 – Урожайність гібридів кукурудзи в екологічних пунктах

Екологічний пункт випробування (фактор А)	Гібрид (фактор В)	Урожайність за роками, ц/га				Середнє по факторах	
		2006	2007	2008	середнє	В	А
Іванівський р-н, дослідне поле ХДАУ	Тендра	79,8	77,5	76,2	77,8	72,6	99,9
	Кремінь 200СВ	80,0	78,8	77,3	78,7	74,9	
	Борисфен 250МВ	94,6	92,6	90,8	92,7	93,2	
	Подільський 274СВ	99,1	98,2	96,4	97,9	98,3	
	ВЦ 380МВ	101,5	99,2	97,5	99,4	100,4	
	Азов	112,0	108,5	105,8	108,8	102,8	
	Борисфен 433МВ	108,9	106,5	104,7	106,7	102,5	
	Соколов 407МВ	115,9	107,5	105,0	109,5	104,9	
	Перекоп СВ	116,7	111,5	107,6	111,9	101,8	
	Борисфен 600СВ	118,2	116,7	110,6	115,2	99,3	
Інститут землеробства ПР	Тендра	69,4	66,9	65,4	67,2		97,1
	Кремінь 200СВ	82,1	80,3	78,8	80,4		
	Борисфен 250МВ	96,5	95,3	93,6	95,1		
	Подільський 274СВ	102,6	99,3	97,1	99,7		
	ВЦ 380МВ	107,8	102,0	99,7	103,2		
	Азов	112,0	103,9	101,3	105,6		
	Борисфен 433МВ	116,0	106,8	104,3	109,0		
	Соколов 407МВ	114,5	104,5	101,9	107,0		
	Перекоп СВ	109,3	100,0	97,9	102,4		
	Борисфен 600СВ	108,3	98,1	97,0	101,1		
Дослідне господарство «Каховське»	Тендра	67,1	65,4	63,4	65,3		75,3
	Кремінь 200СВ	56,3	58,8	59,2	58,1		
	Борисфен 250МВ	83,5	81,5	79,0	81,3		
	Подільський 274СВ	87,7	86,7	83,7	86,0		
	ВЦ 380МВ	89,1	86,9	84,7	86,9		
	Азов	87,3	85,5	84,0	85,6		
	Борисфен 433МВ	79,7	75,2	74,9	76,6		
	Соколов 407МВ	88,3	83,4	81,0	84,2		
	Перекоп СВ	75,6	70,3	69,3	71,7		
	Борисфен 600СВ	60,7	55,9	55,4	57,3		
Дослідне господарство «Асканійське»	Тендра	81,6	80,5	78,3	80,1		108,0
	Кремінь 200СВ	83,9	83,0	80,7	82,5		
	Борисфен 250МВ	105,5	103,7	101,3	103,5		
	Подільський 274СВ	112,4	109,4	106,7	109,5		
	ВЦ 380МВ	116,2	111,3	108,8	112,1		
	Азов	113,9	111,2	108,5	111,2		
	Борисфен 433МВ	121,9	117,4	113,7	117,7		
	Соколов 407МВ	120,1	120,2	116,8	119,0		
	Перекоп СВ	126,3	120,8	115,9	121,0		
	Борисфен 600СВ	131,0	121,9	118,0	123,6		
$НІР_{05}$ по факторах	А	3,2	2,3	2,67			
	В	5,1	3,7	4,22			
	АВ	10,17	7,3	8,43			

Визначення частки впливу досліджуваних факторів на врожайність показало, що найбільше значення має фактор агроекологічного пункту та технологічного забезпечення (Рис. 1). Частка впливу пункту випробування у різні роки була досить стабільною і коливалась у межах 41-46%. Роль гібрида при формуванні врожайності була дещо

меншою – від 33 до 38%. Проте, це зовсім принижує відповідальність генотипу за формування врожайності, адже при оптимальному технологічному забезпеченні, наприклад у ДГ «Асканійське», частка впливу гібрида підвищується до 54%.

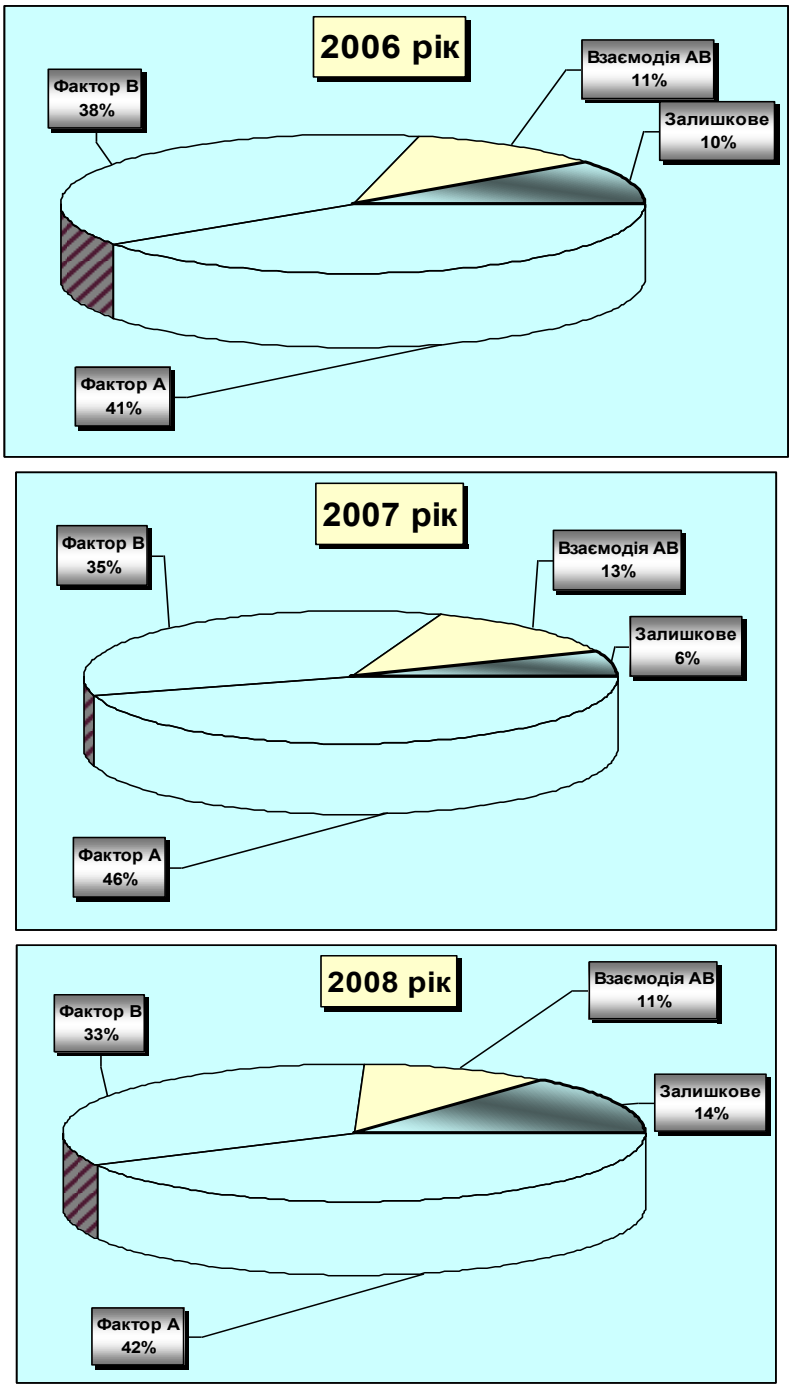

Рисунок. 1. Частка впливу гібрида та екологічного місця випробування на урожайність зерна кукурудзи

Висновки та пропозиції. Гібриди кукурудзи різних груп стиглості проявляють специфіку реакції на агроекологічні чинники продукційного процесу. У більш сприятливих ґрунтово екологічних умовах та при оптимальному агротехнічному забезпеченні найбільш високу врожайність забезпечують пізньостиглі та середньопізні гібриди Со-

колов 407МВ, Перекоп СВ, Борисфен 600СВ (119,0-123,6 ц/га). Погіршення умов вирощування призводить до різкого падіння врожайності пізньостиглих гібридів до рівня ранньостиглих форм. Найбільш стабільно проявляють урожайність середньостиглі та середньоранні гібриди Подільський 274СВ, ВЦ 380МВ, Азов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Іванів М.О. Стан та перспективи виробництва кукурудзи у південному регіоні України / М.О. Іванів // Таврійський науковий вісник. — 2008. — Вип. 62.
2. Хромяк В.М. Оптимізація гібридного складу кукурудзи в умовах східної частини Степу України / В.М. Хромяк. Автореф. Дис. канд. с.-г. наук 06.01.09 / Інститут рослинництва. – Харків, 2005. – 18 с.
3. Гурьев Б.П. Методические рекомендации по экологическому сортоиспытанию кукурузы / Б.П. Гурьев, П.П. Литун, И.А. Гурьева. – Харьков: УкрНИИРСиГ, 1981. – 32 с.
4. Найдьонов В.Г. Еколого-генетична мінливість врожайності зерна кукурудзи в умовах південного Степу / В.Г. Найдьонов, М.О. Іванів, О.О. Нетреба, Ю.О. Лавриненко // Вісник Степу. Науковий вісник. – Випуск 4. – Кіровоград: Кіровоградський інститут АПВ, 2007. – С. 72-75.
5. Лавриненко Ю.О. Селекційно-технологічні аспекти підвищення стійкості виробництва зерна кукурудзи в умовах південного Степу / Ю.О. Лавриненко, С.В. Коковіхін, В.Г. Найдьонов, О.О. Нетреба // Бюлетень Інституту зернового господарства. – 2006. – № 28-29. – С. 136-143.
6. Андриевский С. Как выбрать гибриды кукурузы и сэкономить при этом немалые деньги / С. Андриевский // Зерно. – 2006. – № 4. – С. 36-39.
7. Лавриненко Ю.О., Коковіхін С.В., Плоткін С.Я., Найдьонов В.Г. Адаптивна характеристика нових гібридів кукурудзи / Ю.О. Лавриненко, С.В. Коковіхін, С.Я. Плоткін, В.Г. Найдьонов // Таврійський науковий вісник. – 2007. – Вип. 52. – С. 76-82.
8. Петкевич З.З. Агроекологічна оцінка сортів рису різних груп стиглості в умовах півдня України / З.З. Петкевич. – Автореф. Дис. канд. с.-г. наук 06.01.09 / Херсонський ДАУ. – Херсон, 2008. – 16 с.
9. Демьохін В.А. Земельні ресурси Херсонської області – базовий фактор регіональної економічної політики / В.А. Демьохін, В.Г. Пелих, М.І. Полупан та ін. – К.: Аграрна наука, 2007. – 152 с.
10. Горянський М.М. Методика полевых опытов на орошаемых землях. – Киев: Урожай, 1970. – 84
11. Доспехов Б.А. Методика полевого опыта (с основами статистической обработки результатов исследований). – 5-е изд., доп. и перераб. — М.: Агропромиздат, 1985. — 351 с.
12. Методические рекомендации по проведению полевых опытов с кукурузой / Фильов Д.С., Циков В.С., Золотов В.И., Логачев Н.И., Телятников Н.Я., Пономаренко А.К. – Днепропетровск, 1980. – 134 с.

ЗМІСТ

ЗЕМЛЕРОБСТВО, РОСЛИННИЦТВО, ОВОЧІВНИЦТВО ТА БАШТАННИЦТВО

1. **Ушкаренко В.О., Ревтьо О.Я.** Вплив елементів технології вирощування на врожай зерна гібридів кукурудзи середньоранньої групи стиглості **3**
2. **Базалій В.В., Лавриненко Ю.О., Коковіхін С.В., Іванів М.О.** Урожайність гібридів кукурудзи різних груп стиглості в ґрунтово-екологічних пунктах Херсонської області **9**
3. **Орлюк А.П., Гребенюк А.О.** Стійкість і толерантність до вірусу жовтої карликовості ячменю трансгресивних за довжиною стебла форм озимої пшениці м'якої **15**
4. **Лимар А.О., Іщенко А.В.** Оптимізація технології вирощування ярого ріпака в умовах південного степу України **25**
5. **Нетіс І.Т., Сергєєв Л.А.** Вплив добрив і захисту рослин на врожай і якість зерна озимої пшениці **31**
6. **Федорчук М.І., Онищенко С.О., Лебедєва І.О., Повстяной В.М.** Вивчення дії похідних дигідропіримідину на прорастання озимої пшениці та гороху **37**
7. **Василенко М.Г., Адамень Ф.Ф., Худяков О.І.** Ефективність органо-мінерального добрива "ОАЗИС" на посівах кукурудзи **42**
8. **Вожегова Р.А.** Вплив генотип-середовищних взаємодій на тривалість вегетаційного періоду рису **48**
9. **Кабацюра А.А.** Характеристика гібридів діалельних схрещувань ярої твердої пшениці за продуктивністю та її елементами в умовах Східного лісостепу України **56**
10. **Бритік О.А.** Оцінка комбінаційної здатності селекційного матеріалу кавуна столового **63**

ТВАРИННИЦТВО, КОРМОВИРОБНИЦТВО, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПЕРЕРОБКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

11. **Вовченко Б.О., Вовченко В.В.** Вплив сезону року на рівень відтворювальних якостей свиней української м'ясної породи ... **69**
12. **Гиль М.І.** Оптимізація генетико-селекційних програм у молочному скотарстві за показниками генетичного моніторингу **74**
13. **Пентилюк С.І.** Одночасне застосування препаратів біологічно активних речовин у годівлі свиней **80**

14. **Рясенко В.І. , Рясенко Є.М.** Життєздатність норок в умовах годівлі кормами, забрудненими радіонуклідами **.....85**
15. **Біндюг О.А.** Реалії та перспективи розвитку технології штучного осіменіння свиней в Україні **.....90**
16. **Свириденко О.І.** Підвищення продуктивності курчат – бройлерів **.....97**
17. **Архангельська М.В.** Роль біологічно активних речовин у підвищенні інкубаційних якостей яєць птиці**.....101**
18. **Попенко А.А.**Продуктивність корів української червоної молочної породи**.....106**
19. **Пересунько А.В.** Закономірності росту молодняку птиці спеціалізованих яєчних кросів **.....111**
20. **Колісніченко О.В.** Морфологічні ознаки яєць птиці кросу "ТЕТРА-СЛ" різних типів тілобудови**.....115**
21. **Нежлукченко Н.В.** Еколого-генетична оцінка ознак відтворювальної здатності овець таврійського типу асканійської тонкорунної породи **.....121**
22. **Дудок А.Р.** Відтворювальні якості корів української червоної молочної породи **.....127**
23. **Кудюкін П.В.** Порівняння різних режимів виявлення охоти у свиноматок і їх осіменіння**.....134**
24. **Базалевич А.В.** Вплив тривалості фази еквілібрації в процесі заморожування сперміїв кнура на їх запліднюючу здатність**.....138**
25. **Литвищенко Л.О.** М'ясна продуктивність овець породи ОЛІБС**.....142**
26. **Олійник С.О.** Етологічна оцінка різних технологій утримання бугайців**.....146**

МЕЛІОРАЦІЯ І РОДЮЧІСТЬ ҐРУНТІВ

27. **Волошин М.М., Задорожний А.І.** Оперативне планування й управління поливами на основі ГІС-технологій **.....150**
28. **Корнбергер В.Г.** Ефективність ресурсо- та природозберігаючої технології водокористування на рисових зрошувальних системах Краснознам'янського масиву **.....154**
29. **Рябков С.В., Тетьоркіна О.Є.** Дослідження водоспоживання молодого виноградника за краплинного зрошення в умовах Херсонщини **.....163**
30. **Колесніков В.В., Колеснікова К.В.** Профілактична і розсолююча дія закритого горизонтального дренажу в умовах Кримського Присивашшя**.....173**

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА АПК, РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ, ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ Й ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

31. **Єрмаков О.Ю., Кравченко А.В.** Удосконалення механізму земельних орендних відносин..... **179**
32. **Савчук О.А.** Особливості розвитку аграрно-індустріальних регіонів в умовах економічної кризи **187**
33. **Абсава Л.О.** Тенденції розвитку агровиробництва в Україні і світі **195**
34. **Ігнатенко М.М.** Формування, особливості та тенденції розвитку трудового потенціалу сільського населення України **206**
35. **Кокорєва О.В.** Формування міжнародних теорій міграції робочої сили..... **213**

ПІДПРИЄМНИЦТВО, МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ, ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗЕЙ АПК, ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ

36. **Дєбров В.В., Торська С.М.** Малий бізнес Херсонщини: стан та проблеми (перше повідомлення) **221**
37. **Ушкаренко Ю.В.** Особливості організаційної структури та структури управління в сільськогосподарських виробничих кооперативах південного регіону України..... **227**
38. **Кузьменко Л.В.** Координація бізнес-процесів на підприємствах машинобудування..... **232**
39. **Вакуленко Л.Л.** Основні закономірності функціонування правового механізму державного регулювання ринку меду натурального україни..... **237**
40. **Лебедєв К. А.** Прогноз балансу інтересів сторін при вдосконалюванні механізму державної підтримки підприємств зернопродуктового підкомплексу..... **243**
41. **Драган О.І., Зуєва Л.С.** Методичні підходи до визначення норм праці на підприємствах м'ясної промисловості..... **251**
42. **Вакуленко В.Л.** Теоретичні основи управлінського обліку виробництва продукції рослинництва..... **256**
43. **Заревчацька Т.В.** Застосування доходного підходу в системі оцінки вартості малого підприємства **264**
44. **Морозова О.Г.** Еволюція теоретичних поглядів на соціально-економічну природу фірми..... **272**

45. Рибіна А.М. Удосконалення механізму управління витратами на утримання функціональних підрозділів машинобудівних підприємств **.....276**

46. Бездітко Ю.М., Пісанова І.С. Аналіз динаміки та структури розвитку малих підприємств Херсонської області **.....288**

47. Бетехтіна Л.О. Методичні підходи аналізу і оцінки структури та джерел формування оборотних активів **.....292**

48. Кугут А.С., Моргунова Т.І. Аналітичне обґрунтування методів обліку витрат на основі зарубіжного досвіду в умовах невизначеності та ризику**.....298**

49. Булигіна А.Р. Стимулювання інноваційних процесів державою як головний підхід до розвитку промисловості**.....304**

ЕКОЛОГІЯ

50. Павлов В.В. Еколого-мофологічний аналіз та видовий склад рідкісних, зникаючих та ендемічних рослин північного Присивашшя **.....310**

51. Бойко П.М. Екологічний аналіз стану біорізноманіття Херсонської області**.....317**

52. Краснощок Г.П., Кондратенко Г.В. Визначення екологічного стану водоймищ за показниками фітопланктону в осінній період **.....322**

53. Семенюк С.К. Популяційні механізми регуляції чисельності **..328**

54. Олексієнко Н.В., Мельник А.П., Сидоров М.А. Вікова та сезонна динаміка вмісту важких металів в тканинах та органах канального сома **.....335**

ХРОНІКА ТА ІНФОРМАЦІЯ

55. Бабич Л.О., Самарін О.Є. Дослідження процесу різання стебел кукурудзи та соняшнику **.....341**

56. Джафаров А.Г. Диалектизмы в произведениях Наби Хазри**...346**

Анотації 352

Аннотации 359

Summary 367

Положення про фахове наукове видання "Таврійський науковий вісник" 374

Іменний покажчик.....375